

Długookresowe skutki wzrostu wymuszonej pracy na część etatu dla dobrowolnego zatrudnienia na część etatu

Maciej Albinowski, Agata Rozszczypała

Artykuł analizuje długookresowe skutki wzrostu wymuszonej pracy na część etatu dla rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem dobrowolnego zatrudnienia na część etatu. Przez wymuszoną pracę na część etatu rozumiemy sytuację, w której osoby zatrudnione w niepełnym wymiarze czasu chciałyby pracować więcej godzin, najczęściej na pełen etat, ale nie mają takiej możliwości.

Punktem wyjścia badania jest wzrost wymuszonej pracy na część etatu obserwowany w wielu krajach rozwiniętych po globalnym kryzysie finansowym. Zjawisko to wynika nie tylko z przejściowego pogorszenia koniunktury, lecz także z głębszych zmian strukturalnych, na przykład rozwoju sektorów, w których praca na część etatu jest częściej wykorzystywana przez pracodawców. Z perspektywy firm taki model zatrudnienia może zwiększać elastyczność dostosowań do zmian popytu, ponieważ pozwala ograniczać liczbę godzin pracy bez konieczności zwalniania pracowników. Z perspektywy pracowników wymuszona praca na część etatu może jednak oznaczać niższe dochody oraz gorszą pozycję na rynku pracy.

Główne pytanie artykułu dotyczy tego, czy wzrost wymuszonej pracy na część etatu wpływa na dobrowolne zatrudnienie na część etatu w dłuższym okresie. Teoretycznie kierunek tego wpływu nie jest oczywisty. Z jednej strony, jeśli osoby pracujące na część etatu coraz częściej mają trudności z uzyskaniem większej liczby godzin, praca na część etatu może stać się mniej atrakcyjna. Pracownicy mogą wtedy bardziej preferować pełny etat, traktując go jako bezpieczniejszą formę zatrudnienia. Z drugiej strony, jeśli praca na część etatu staje się bardziej rozpowszechniona, może to zmieniać normy społeczne dotyczące czasu pracy i sprawiać, że część pracowników zacznie ją postrzegać jako bardziej akceptowalną. Ostateczny wpływ wzrostu wymuszonej pracy na część etatu na dobrowolne zatrudnienie na część etatu pozostaje więc kwestią empiryczną.

Analiza opiera się na danych dla 184 regionów z 27 krajów Unii Europejskiej w latach 2006–2019. Dodatkowo przeprowadzona została równoległa analiza dla Stanów Zjednoczonych, choć ze względu na różnice w dostępności i definicjach danych wyniki dla USA nie są w pełni porównywalne z wynikami dla UE. Strategia empiryczna wykorzystuje zróżnicowanie zmian wymuszonej pracy na część etatu między regionami w obrębie krajów. Główna specyfikacja bada wpływ rocznej zmiany w skali wymuszonej pracy na część etatu na zmiany zatrudnienia na część etatu i dobrowolnego zatrudnienia na część etatu w następujących pięciu latach.

Wyniki pokazują, że szoki wymuszonej pracy na część etatu w Unii Europejskiej są dość trwałe. Około 58% początkowego wzrostu stopy wymuszonej pracy na część etatu pozostaje widoczne po pięciu latach. Jednocześnie wzrost wymuszonej pracy na część etatu tylko częściowo wynika ze wzrostu ogólnego zatrudnienia na część etatu. Istotna część tego wzrostu wiąże się ze spadkiem udziału pracowników zatrudnionych na część etatu, którzy są zadowoleni ze swojego wymiaru czasu pracy. Innymi słowy, w czasie szoków wymuszonej pracy w niepełnym wymiarze niektóre osoby pracujące na część etatu przestają traktować ten wymiar pracy jako dobrowolny wybór.

Najważniejszy wynik artykułu wskazuje, że wzrost wymuszonej pracy na część etatu ma trwały negatywny wpływ na dobrowolne zatrudnienie na część etatu. Wzrost stopy wymuszonej pracy na część etatu o 1 punkt procentowy

wiąże się ze stopą dobrowolnego zatrudnienia na część etatu niższą o 0,28 punktu procentowego pięć lat później. Oznacza to, że pogorszenie sytuacji osób pracujących na część etatu może mieć długofalowe konsekwencje dla preferencji i zachowań pracowników na rynku pracy.

Efekty te różnią się wyraźnie między grupami społeczno-demograficznymi i regionami Europy. Negatywny wpływ na dobrowolne zatrudnienie na część etatu jest szczególnie silny wśród kobiet bez wyższego wykształcenia. Występuje on przede wszystkim w Europie Zachodniej i Północnej oraz w Europie Południowej, czyli w częściach Europy, gdzie dobrowolna praca na część etatu jest stosunkowo rozpowszechniona. W tych regionach wzrost wymuszonej pracy na część etatu w większym stopniu odzwierciedla zmianę preferencji osób już pracujących w niepełnym wymiarze czasu.

Inaczej wygląda sytuacja w Europie Środkowo-Wschodniej oraz w Stanach Zjednoczonych. W tych regionach wzrost wymuszonej pracy na część etatu jest silniej powiązany ze wzrostem samego zatrudnienia na część etatu, natomiast długookresowy negatywny wpływ na dobrowolne zatrudnienie na część etatu jest słaby i statystycznie nieistotny. Wyniki sugerują więc, że znaczenie wymuszonej pracy na część etatu zależy od instytucji rynku pracy, struktury zatrudnienia oraz roli, jaką praca na część etatu odgrywa w danym kraju lub regionie.

Pełna wersja artykułu

Albinowski M., Rozszczypała A. (2026), The long-term effects of underemployment shocks on voluntary part-time employment, IBS Working Paper 03/2026 https://ibs.org.pl/wp-content/uploads/2026/06/Albinowski_Rozszczypala_WP_03_2026.pdf